

NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj VIII.

V sredo 3. mali serpana (julija) 1850.

List 27.

Izredni občni zbor

krajnske kmetijske in obertnijske družbe v Ljubljani.

Svitli nadvojvoda Janez so prišli, kakor smo v poslednjih „Novicah“ povedali, s svojo gospó in svojim sinkam 24. roznika ponoči ob 11. uri iz Tersta v Ljubljano. Drugi dan (25. rož.) je bil občni zbor kmetijske družbe, zavaljo kteriga so nadvojvoda nalaš v Ljubljani ostali.

Zbor je bil v prostorni hiši mestne srenje. Iz Ljubljane, bližnjih in daljnih krajev se je snidilo toliko udov, de je skoraj prostora v zbornici zmanjkovalo. Večidel iz vsih podružnic so prišli gosp. predsedniki sami ali g. odborniki, vdeležit se pričijočnosti ljubeznjiviga očeta naše družbe in zaslišat modre svéte njegove bistroumne glave in njegovih obilnih skušnj v vsih razdelkih kmetijstva in obertijstva. Tudi naš častiti deželni poglavar grof Chorinski se je pridružil imenitnemu zboru,

Na stopnicah mestne hiše je družba svitliga nadvojvoda slovesno sprejela, ki se je v eni kočii z deželnim poglavarjem in predsednikom kmetijske družbe ob desetih tũ sũm pripeljal. Z ginljivo prijaznostjo, ki je njegovimu milimu sercu lastna, je pozdravil pričijoče in se ž njimi podal v zbornico, ktera je bila tudi drugim poslušavcam odperta.

Predsednik kmetijske in obertnijske družbe, gosp. Fid. Terpinc je potem s serčnim nagovorom pozdravil visociga gosta in mu v svojim imenu in v imenu cele družbe razodel neizrekljivo veselje nad prihodom v Ljubljano po 3 veliko pomenljivih létih.

Na to je odgovoril svitli nadvojvoda: „Pred 3 léti sim bil zadnjikrat pri Vas. Veliko se je prigodilo med tem časam, — pa pustimo, kar je bilo, in vernimo se k prihodnosti in za njo delajmo. Dobili smo po božji previdnosti mladiga, krepkiga, nadepolniga cesarja; ministerstvo, ki ga imamo, dela na vse strani pridno. Ena misel nas mora zdej vse navdajati, de skerbimo za občni blagor svoje deržave in de opustimo vse osebujno prizadetje. Lepa krajnska dežela, kteri lega blizo morja toliko dobička ponuja, ki veselo napreduje v kmetijstvu, in v kteri prebiva čverst, priden in zvest narod, bo svojo staro nepremakljivo zvestobo tudi prihodnjič véрно ohranila in v bratovski edinosti vseskozi delala v prid naše občne domovine. Dve léti ste pretekle, ko sim bil k opravilu poklican, ki ni bilo ravno nar prijetniši; tode blagi namen, za cesarja in deržavo storiti, kar je v moji moči bilo, me je spodbodel k temu delu. Vernivši se v svojo domačijo, sim zagledal vaše krasne gore, in berž sim sklenil, svoje prijatle na Krajnskem obiskati. Zdaj se bomo pa večkrat vidili.“

Ta priljudni nagovor je takó globoko segel v serca vsih pričijočih, de je po celi zbornici „Živijo“ donelo od vsih strani.

Potem so se začeli zbora pomenki.

Tajnik kmetijske družbe Dr. Bleiweis je razložil svitlimu nadvojvodu v kratkim popisu imenitniši dela, ki jih je kmetijska družba poslednji čas doveršila, od kar gosp. nadvojvoda na Krajnskem ni bilo. Povedano je bilo v ti razlagi, de je kmetijska družba na podlagi novih družtvinih postav, ki so jih presvitli cesar lansko léto za celo cesarstvo dali, — na podlagi sklepov, ki jih je na Dunaju od ministerstva lani poklicani kmetijski zbor sklenil — in po izgledu podružniške osnove Štajarske kmetijske družbe nove postave v velikim zboru 20. listopada t. l. napravila; de je napravila po celi deželi 21 podružnic, ktere — razun štirih — so že vse osnovane, in de Ljubljansko-Verhniška, Planinska in Radoljška so se v poklicanih zborih že zastran mnogih koristnih kmetijskih reči posvetovale in de takó bojo tudi druge podružnice kmalo v zborih se snidile. Na dalje je bilo svitlimu nadvojvodu povedano, de so se „Novice“ v svojim obbežku razširile in za potrebno spoznale zraven kmetijskih in rokodelskih reči tudi postave razlagati in bravcam na znanje dajati, kar se po svetu godí, de tudi prosto ljudstvo v vsim resnico zvé in takó sčasama višji omiko — kot vstavni deržavljan — doseže. Po tem je bila oznanjena naprava 4 kmetijskih šol po deželi, in podkovaške in živinozdravniške šole v Ljubljani. Poslednjič je bilo povedano, de na družbinim vertu na Poljanah se oskerbuje sedaj posebno reja sadnih in murbnih drevés, kterih poslednjih družba vsako léto 10,000 menj premožnim kmetam brez plačila daruje.

Na to so povzeli svitli nadvojvoda besedo in so rékli:

„Iz tega, gospodje moji, kar sim zdej zvedel, je vaša družba veliko dopernesla, česar še marsiktere druge družbe nimajo. Velik dobiček imate med drugim že tudi nad tem, de imate pripravnih bukev za kmetijski poduk. Izdelovanje tacih bukev, de so ljudstvu umevne, je silno težavno, kér morajo biti natanjko po potrebah krajev in bravcov, za ktere so pisane, napravljene. Veliko daril za nar boljši take bukve je bilo že razpisanih, pa malo jih je še zasluženih. Gosp. Vertovec je darilo že zaslužil, ker njegove bukve so potrebam dežele primerjene. Izgled Vaših kmetijskih šol bojo posnemale druge kmetijske družbe, kér njih dobrota je neprecenljiva. Posebno dobro bo tudi, ako bojo prihodnji kmečki fantje po dokončani šoli še darila dobili. Nemška dežela nima, razun kmetijske šole v Hohenheimu, nič enaciga; šola v Altenburgu bi bila v nič prišla, ko bi ji ne bilo naše vladarstvo pod pajsije séglo in slavniga učenika Pabsta iz Hohenheima tũ sũm poklicalo, kar ji bo gotovo v velik prid.“

Po tem prijaznim ogovoru je veleval svitli nadvojvoda nasledbo pomenkov.

Dalje sledi.)

NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj VIII.

V sredo 10. maliga serpana (julija) 1850.

List 28.

Izredni občni zbor

krajnske kmetijske in obertnijske družbe v Ljubljani.

(Dalje.)

Po tem je gosp. Dr. Strupi, odbornik kmetijske družbe, besedo povzel in v imenu družbiniga odbora 4 vošila zboru v posvetovanje predložil, namreč 1) de bi kmetijska družba dobriga bika za plême kupila, in ga v povzdigo goveje réje na družbinim dvoru na Poljanah za Ljubljano iméla; 2) de bi si kmetijska družba napravila nar bolj poterjeno kmetijsko orodje za oranje, setev in druge kmetijske opravila, katero se zamore sploh kmetovavcam na Krajskim priporočiti; 3) de naj bi se v nekterih podružnicah vinskih krajev na Krajskim tertne sadiša (Rebschulen), po izgledu sadnih sadiš, napravile; in 4) kakó naj bi se za boljši obdelovanje senožet in povzdigo živinske klaje skerbelo.

Dobroto, če bi si kmetijska družba posebno dobriga bika za plême na Poljanah omislila, je razjasnil gosp. Dr. Strupi po mislih družbiniga odbora od dvéh strani, enkrat zató, ker Ljubljana in njena bližnja okolica silno pomanjkanje nad biki za plême terpi, in ker bi se s žlahnim bikam, čeravno on sam brez dobrih krav goveje reje požlahtniti ne more, vunder k njeni povzdigi veliko pripomôglo, — in potem bi bik na družbinim dvoru na Poljanah tudi za poduk učencam v živinozdravniški šoli zastran praviga oskerbovanja i. t. d. dobro služil. — Tega nasvéta so se berž poprijeli nekteri g. udje, kakor g. Bišof, g. Malič, g. predsednik Terpinc. g. grof R. Blagaj, g. Ambrož i. t. d. ki poznajo to potrebo, in ko so gosp. nadvojvoda vidili, de nihče iz zboru zoper ta nasvet ni, de je tedaj vse enih misel, so povzeli oni besedo in so narpoprej vprašali, kateri namén ima posebno govéja živina v Ljubljani: ali za mléko, ali mesó, vprégo i. t. d., ker po rabi se ima plême izvoliti. Na odgovor, de v Ljubljani in okoli Ljubljane se goveja živina posebno zavolj mléka redí, so razložili iz svoje mnogoverstne skušnje voliko koristnih podukov v živinoreji, so poterdili de Štajarska krava iz Mirene doline (Mürzthal) je nar boljši mléčna krava, de goveda tega pleména so velike hvale vredne, de pa tudi Tiroljska živina in zlasti okoli Merána in Ultna je priporočila vredna. Zbor je pazljivo poslušal razlaganje izvedeniga gosp. nadvojvoda, in potem ko je bilo pogovorjeno, do se bojo denarji za nakup bika s prostovoljnimi doneski Ljubljanskih živinorednikov že vkup spravili, je bilo sklenjeno, se pri tem po svétu g. nadvojvoda ravnati.

Na drugi predlog zavolj naprave priporočila vredniga kmetijskiga orodja na družbinim dvoru na Poljanah, po kterih izgledih bi si znali potem tudi drugi kmetovavci na Krajskim takiga poterjeniga orodja omisliti,

je odgovoril g. grof Rihard Blagaj, predsednik Ljubljansko-Verhniške podružnice, de ta namén je hvale vreden, vunder je treba narpoprej tisto orodje poznati, katero se misli napraviti, de bomo vedili, ali bomo za to tudi dovelj denarja imeli. Govorilo se je potem od nekterih drevés (plugov) in družiga orodja. Gosp. nadvojvoda so povzeli besedo in nasvetovali, de naj se podružnicam imenik hvale vredniga orodja predloži in de naj te po tem sodijo: katero orodje naj bi se po različnosti svetá po Krajskim v orodno nabéro vzélo. Enoglasno je poterdil zbor g. nadvojvodov nasvét.

Zastran nasvéta, de bi se po vinskih krajih Krajskiga, na Dolenskim in v Vipavi tertne sadiša (Rebschulen) napravile, v kterih bi se, kakor v sadnih sadiših (Obstbaumschulen) mlade žlahne drevésa, le žlahnejši tertne pleména množile in iz téh sadiš v nograde presajale, de bi sčasama v nogradih le boljši in ravnočasne, to je, v enakim času dozoreče pleména rastle in takó po ti prvi poti naša vinoreja požlahnila, česar nam je zdej ker je med Horvaško in Ogersko deželo colništvo vzdignjeno, zlo potreba — sta posebno gosp. tehant Vovk, predsednik Metliške podružnice, in gosp. fajmošter Vertove, predsednik Vipavske podružnice, lepo govorila, koristnost tacih tertnih sadiš spoznala, pa iz svoje skušnje še mnogo družih svetov dala. Gosp. tehant Vovk je pri ti priliki tudi zaderžkov, ki so v slabih cestah na Dolenskim, omenil, ki kmetijstvu in kupčii nasproti stojé. Kakor v vsih rečéh so dali tudi tukaj gosp. nadvojvoda svoj svét, de naj bi se napravile take tertne sadiša, v kterih naj bi se redile in množile le boljši tertne pleména; vse kar je slabejiga, naj bi se po ti poti sčasama iz nogradov správiló in z dobro robo namestilo. Gosp. nadvojvoda so omenili imenitne vinoreje na Rajnu, in so rékli, de so večidel po 3 tertne pleména v vinogradih vidili, in de bi tudi pri nas nar bolje bilo, ako bi se le malo, pa dobrih in ravnočasnih tert redilo.

V 4. predlogu je razodel g. Dr. Strupi vošila za pomnoženje živinske klaje in boljši obdelovanje senožet, ktere naj bi se na suho devale, če so močirne, — če so pa na suhim in za močo pripravnih krajih, naj bi se voda na-nje napeljevala, ker močenje senožet rodovitnost trave neizrečeno povikša. Gosp. dohtar je naznanil zboru, de je kmetijska družba ministerstvo prosila za postavo, po kteri bi se mogli pašniki (gmajne) razdeliti, ako le eden izmed deležnikov gmajne razdeljenje tirja, de se mu njegov kós (njegov part) odloči. Kar močenje senožet vtiče, je spomnil g. dohtar, de se Štajarska kmetijska družba pripravlja, iz ptujih deželá nekterih mož dobiti, ki so izvedeni v umetnim močenju senožet in ki bi pokazali, in domače kmetovavce podučili, kakó se ima močenje opravljati. — Na to so gosp. nadvojvoda razložili neizrečeni dobiček pridne klajoreje, ker iz te izvira veliko

druzih dobičkov, de si zamore kmet več živine rediti, ktera mu več gnojá da, po katerim si zamore svoje njive boljši gnojiti in več žita in družiga sadeža pridelati. Na dalje so povedali, kakšne lepe senožeti so na Nemškim vidili, ki se dajo trikrat na léto kositi; s kakšnim velikim pridam na Laškim senožeti močijo i. t. d. Kar pa močenje z napeljevanjem vode iz rék, potokov in družih vodotokov na senožeti vtiče, je še poprej postav treba, po katerih se sme voda, ktero tudi mlinarji, žagarije, fužine in mnogoverstne fabrike potrebujejo, na senožeti napeljevati. — Sklenjeno je bilo potem v zboru, de naj se poprej te postave počakajo, ki so bile že v lanskim kmetijskim zboru na Dunaji posvetovane, — in če bo Štajarska kmetijska družba kakšne umetne močnike iz ptujiga vdinjala, naj potem naša družba se na Štajarsko v ti zadevi oberne.

(Konec sledí.)

Na znanje kmetovavcam zavolj živinske in gnojne soli.

Na prošnjo, ki jo je kmetijska družba na spomén podružnice Planínske zavolj ponižanja solne cene ministerstvu kmetijstva predložila, je dalo ministerstvo te dni naslednji odgovor: „Ministerstvo pripravlja z nar veči pridnostjo ravno zdej živinsko in gnojno sol po niski ceni, in že se je poskerbélo, de se bo teh solí kmalo povsod po znižani ceni toliko dobilo, kolikor bo kdo hodel. Kar pa kuhinsko sol zadene, je ministerstvo kmetijstva prošnjo kmetijske družbe ministerstvu denarstva izročilo, zató ker ta reč v opravilstvo denarniga ministerstva spada.“ — Vošiti je, de bi tudi od tod kmalo kaj taciga veseliga zvedili zastran kuhinske solí.

Pri ti priliki moramo zastran živinske in gnojne solí nektere besedice omeniti.

Kakó dobro de sol živini tekne, kakó de rejo goveje živine, pa tudi ovac in prešičev povzdigne, je živinorednikam takó znano, de nam ni treba besedice ziniti. Sol redí živino in jo varje marsikterih bolezin. Kakor iz 8. lista Koroške kmetijske družbe zvémo, bo živinska sol obstala iz solí in encjana, tiste grenjke korenine, ktera želodcu silno dobro tekne.

Sol za réjo živine je vsim umnim kmetovavcam dobro znana — menj znana pa je našim kmetam sol za polje in senožeti gnojiti, to je, gnojna sol.

Kmetje, ki so v Vertovcovi „kemí“ 5. razdelk zlasti od rejenja rastljin in od gnojja pazljivo brali, že vedó, kakšno neizrečeno rodovitno moč imajo mnogoverstne solí v sebi, ako ž njimi gnojimo. Prišel bo pa kmalo čas, ko bojo to resnico sploh vsi kmetje spoznali, ki hočejo svoje pridelke na višji stopnjo povzdigniti. Čeravno jim je gnojna sol še zdej neznana reč, jo bojo kmalo spoznali če bo le po niski ceni.

Gnojna sol po poterjenih skušnjah posebno senožetim in deteljšem dobro tekne, ker na senožetih ne pomnoží le rasti trave, temuč tudi mah umorí. Tudi sadnim drevésam dobro pomaga; sadje tacih drevés, okoli katerih se je spomlad solí poštopalo, je veliko večí, slajši in boljši dišeče. Od gnojne solí je sploh tole treba vediti: 1) de se shrani na suhim kraji, scer pride ob svojo moč; 2) de se, kolikor je moč, enakomerno po njivi ali senožeti poštopá; 3) de se to zgodej na spomlad, od mesca svečana noter do maliga travna zgodí, dokler je vreme še bolj vlažno (mokrotno); o suši se ne sme gnojna sol štopati, ker scer sol zemljo preveč izsuší. — Moč gnojne solí je silno velika, in ker zdej bo ta sol po ceni, se bo dobro splačala, ž njo gnojiti.

Omika in izobraženje Slovencev.

(Spisal Svečan.)

Pod tem nadpisam beremo v „Slovenski Bčeli“, ktere 1. zvezek je prišel 1. dan t. m. v Celjovcu na svitlo, med drugimi lepimi rečmi, s kterimi se je pridna „Bčela“ že v prvim zvezku bravcam prikupila, naslednje rodoljubno podučenje, iz kteriga veči del povzamemo. Takole se glasi:

Vsaki Slovenec je dolžen in zavezan se omikovati, izobraževati in v vsih znanostih napredovati za to, kér je kristjan, kér je deržavljan, kér je Slavjan.

1. Dolžen in zavezan je vsaki Slovenec se izobraževati zató, ker je kristjan.

Bog je človeka stvaril, po svojej podobi ga je stvaril, ga obdaril s raznimi močnostmi in ga postavil za gospodarja in kralja celega stvarstva. Miljon in miljon stvari vidimo in poznamo, in vse te stvari dosežejo svoj poklic, spolnujejo svojo nalogo. Tam gorej na visokem nebu se neznani svéti sučejo, zvezde prijazno po noči miglajo, in hodijo zvesto svoje od stvarnika ustanovljene pote; blede luna ob stalnih časih milo izza gor priplava, temno noč razsvetljuje in žalostno serce čudno potolaži; rumeno sonce vsako jutro ustane, s svojimi žarki gore in planine posreabri, doline in loge; vesi in mesta oživi, in po dokončanem teku vsak večer k božjej gnadi gre. — Koliko milijonov stvari je tukaj med nami na zemlji! Veselo ptice prepevajo, da se vse po gojzdi in logih razlega; v morju, rekah in potokih ribe plavajo in na suhem se vsih sort živali rodijo, žita in zeliša rastejo, rože cvetijo, drevesa zorijo; — vse te stvari na zemli od orjaškega slona noter do nevidljivega červička, kteremu je kaplica vode veliko morje, od tanke jele, ki na visokej gori stoji, noter do male travice, — vse stvari dosežejo svoj poklic, spolnujejo svojo nalogo, in nam oznanujejo, da je vesvolen svet poln božje česti.

Človek pa — stvarjen po božjej podobi, — človek, krona vsih stvari — on, gospodar in kralj celega stvarstva bi pa ne spolnoval svoje naloge, on bi ne dosegel svojega poklica! — Sedaj se pa vpraša, kateri poklic je človek od svojega stvarnika prejel? zakaj je Bog človeka stvaril? „Bodite popolni, kakor je vaš Oče nebeški popoln“, to je po besedah Jezusa Kristusa naš poklic, naša naloga. Se kakega koristnega dela učiti, svoj um in svojo pamet brusiti in razjasniti, svoje serce požlahtniti in oplemeniti, svojo prosto voljo k dobremu nagibati, in v dobrem uterditi, in se tako Bogu Vsegamogočnemu, Vsevedejočemu, Najmodrejšemu in Najsvetejšemu približevati, z eno besedo: se omikovati in izobraževati, — to je cilj in konec vsaciga človeka, to je poklic tudi vsacega Slavenca. Vsako drevo pa, ki dobrega sada ne obrodi, bo izsekano in v ogenj verženo; vsaki človek, ki svoje talente zakople, ž njimi ne baranta, in dobička ne stori, bo kakor nezvest hlapec veržen v vunajno temo; — vsaki bo moral odgovor dajati od svojega hišovanja. Kako pa hočemo enkrat obstati pred božjim sodnikom, ako smo zlati čas potratili, svete dari in močnosti, s kterimi je nas usmiljeni Bog obdaril, zanemarali in zakopali, ako v znanostih in vednostih nismo napredovali? Vsacega kristjana naj perva in naj večá dolžnost je dalej: „Ljubi Boga čez vse, in bližnjega, kakor sam sebe.“

Kdor pa Boga ljubiti hoče, mora nja prav poznati; čim bolj ko svet, božje stvari, njih lastnosti in moči poznamo, čim bolj ko se omikamo in izobražimo, tim bolj bomo obstati morali, da je Bog naj popolniši, vse ljubezni vredno bitje, katero smo mi čez vse ljubiti dolžni. Čim bolj mi človeško natoro, človeške lastnosti in sposobnosti poznamo, tim bolj bodemo tudi človeka štimali in čistili; čim več ko smo se naučili in znamo,

NOVIČI

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj VIII.

V sredo 17. maliga serpana (julija) 1850.

List 29.

Izredni občni zbor

krajnske kmetijske in obertnijske družbe v
Ljubljani.

(Konec.)

Po tem so prišli predlogi posamesnih podružnic in udov na versto. Tajnik družbe, Dr. Bleiweis je narpoprej g. nadvojvoda vprašal, ali dopusti: de bi se pritožba Novomeške podružnice zoper družbine postave zboru brala? Svitli nadvojvoda so odgovorili: »Tudi na me je poslala Novomeška podružnica en spis tiste pritožbe, eniga ministerstvu in eniga dežel-nimu poglavarju — po verh tega sim tudi v „Gracarci“ najdel danes zjutraj to reč očitno v časopisu razglašeno, ktera se mora tedaj očitno razsoditi. Narpoprej moram le vprašati: čmu je podružnica tako reč, ki le družbo zadeva, na 4 kraje poslala? čmu jo je še verh tega v časopisu razglasila? Časnikarji vzamejo, se vé de, vse kar se jim pošlje, de imajo le s čim svoje dolge liste napolniti, pa ne pomislijo, de s takimi natisi dostikrat razpartije vžigajo in edinost spodkopujejo. Kogá če ministerstvo s to vlogo storiti? kogá deželni poglavar? Na družbo se mora verniti. Jez pravim: »Bratovsko in zložno ravnajmo!“ Ta pritožba pa pravi: »Mi ne zaupamo svojim bratom.“ Ali zaupanja in edinstnosti je potreba, ako hočemo kaj dobriga dopernesti. In čmu taki ovinki? Čmu razglasovanja po časopisih? To omadežuje družbo. Poštenti, odkritoserčni in zvesti hočemo v vsim biti, kakor so Krajnci vedno bili in so še! Vi pa, gospodje iz sredniškiga odbora, pojte brez enostranosti svojo pot in pošlite to „pritožbo“ vsim podružnicam v razsodbo. So prišli njih odgovori nazaj, potem se posvetujte in sklenite to reč.“

Komaj so svitli nadvojvoda ta govor končali, je zadonelo tako glasno „živijo“ in je donelo tako zadovoljno ploskanje z rokami, de se je zbornica trésla. Nadvojvoda so svojo odkritoserčno besedo, de le v edinstnosti, zložnosti in poštenosti je moč, takó globoko v serca pričijočih ségli, de je vsaki pravi domorodec po tem krepkim govoru vés nadušen bil. —

Potem je Dr. Bleiweis pismo slavniga prof. Dr. Hlubeka bral, ki ga je zboru pisal in ki 3 važne reči obseže. Pervič svetje: ktere reči naj bi kmetijska družba v veliko obertnijsko razstavo v London poslala;*) drugič prosi družbo, de naj bi poduk za murvino rejo in za rejo sviloprejk (židnih gosenc), ki ga je on ravno zdej prav po domače spisal, v slovenskim jeziku natisniti dala in ga po deželi prav po ceni prodajala. Štiri podobe, v razjasnjenje tega poduka, je gosp. Dr. Hlubek brez plačila v toliko iztisih družbi ponudil, kolikor jih potrebuje. Tretja predloga g. Hlubeka je bila, de

naj kmetijska družba vnovič za ponižanje soli prosi. Vsi predlogi gosp. dohtarja so bili enoglasno poterjeni in s sosebno zahvalo je sprejel zbor hvale vredno ponudbo, družbi gor imenovane podobe brez plačila podariti. Le zastran Oberfelderja, žlahniga Vipavskiga vina, je gosp. Vertove opomnil, de se ga premalo pridela (kakih 10 veder), de bi tedaj Angležam ne mogli vstreči, če bi ga veliko kupiti hotli.

Potem je g. predsednik Terpine naznanil zboru, de je visoko ministerstvo pred nekimi mesci družbi bukvice poslalo, ktere priporočujejo pridelovanje jagod tistiga germovja, ki se psikovna ali pasje ternje (Kreuzdorn) imenuje in iz kterih jagod, če so bolj žlahniga pleména, se draga rumena farba napravi. Kmalo potem je prejela kmetijska družba iz Vipave nekoliko psikovnih jagod s prošnjo, naj bi se poskusile: ali dajo lepo farbo. Gosp. predsednik je nekoliko téh jagod poslal berž za poskušnjo na Dunaj, od kodar je neke dni pred zboram veselo poterjenje prejel, de poskušene jagode dajo veliko veliko lepši farbo od Ogerske, de bi se tedaj za rejo in pridno obdelovanje imenovaniga germovja dobro splečevalo. — To naznanilo so g. nadvojvoda in zbor z veseljem zaslišali.**)

Gosp. Ferd. Šmidt, odbornik kmetijske družbe, je razložil potem dobroto, de se polje in vinogradi zavarjejo (asekurirajo) škode po toči, in je goreče prosil vse ude, de naj bi priporočevali Teržasko točno asekuracijo, ki je toliko koristna.**)

Po tem priporočilu je gosp. Šmidt razodel sedanji stan obertnijske družbe na Krajskim, ki je že zmiraj v bratovski zavezi s Štajarsko. Žalostno je le, de ta družba, ktera je sosebno za podúk mladih rokodelcov v risanju in po tem v napeljevanju k umetnimu rokodelstvu toliko koristna, nima veliko več podpornikov. Sedanje število udov znése le 86. Gosp. Joahim Oblak, pridni učenik v ti risarski šoli, je pokazal svitlimu nadvojvodu nektere dela svojih učencov, ktere so zlo pohvalili.

Po tem ko so g. nadvojvoda čudovito izverženo stéblo v zbor prinešeniga biluša (šporgeljna) ogledali, so govorili z gosp. Fleišmanam, sedanjim oskerbnikam c. k. botaniškiga verta, so skerbno poprašali, kakó de zdej s tem vertam stojí, in so žive želje razodeli, de bi se ta imenitni vert nikakor v nemar ne pustil.

Zdej je bil sklep slovesniga zboru. Gosp. predsednik se je ponižno zahvalil za veliko čast, ki so jo svitli nadvojvoda družbi skazali, in za dobre svete, ki so jih ji dali, in Jih je povabil, de naj bi nas kmalo obiskati blagovolili. Gosp. nadvojvoda so prijazno za-

*) Te po gosp. dohtarju nasvetovane reči bomo drugo pot v posebnim popisu na znanje dali. Vred.

*) V 43. listu »Novic léta 1848 se najde lep poduk zastran psikovne (Kreuzdorn) pod nadpisam: »Priporočilo zarezje koristniga germa.« Priporočimo ga pazljivo prebrati.

**) Drugo pot bomo prinesli obširniši to priporočilo. Vredo

gotovili, de bojo radi kmalo spet prišli — in med donečim „Živijo“ so zapustili zbornico in se z g. deželnim poglavarjem in g. predsednikom kmetijske družbe v kočijo podali, ki jih je peljala nar poprej v kovaško in živinozdravniško šolo na Poljane. Mnogo udov v 8 kočijah Jih je spremilo.

V kovaški in živinozdravniški šoli, kjer so vsi učenci in praznično oblečeni učenci visociga gosta slovesno sprejeli, so pogledali g. nadvojvoda od konca do kraja vse naprave. Dovolili so tudi, de so učenci pričo Njih eno podkev naredili, kar jim je tako dobro spod rok šlo (o dveh ognjih je bila podkev narejena), de so jih nadvojvoda glasno pohvalili. S celo napravo te šole so bili nadvojvoda takó zadovoljni, de so pohvalo večkrat ponovili in učenikom priporočili, v prid domovine lepó začeto delo neutrudljivo nasledovati. Pogledali so g. nadvojvoda vért kmetijske družbe in so veselje razodeli, ko so toliko murv vidili namenjenih v povzdigo domačiga pridelovanja žide. Gosp. predsednik Terpinč je poslednjič pokazal nekatere kmetijske orodja, ki so na tem dvoru za izgled shranjene.

Iz te šole smo jo odrinili v kmetijsko šolo, ki jo je prevzel izvedeni kmetovavec g. Jožef Bišof na svojim posestvu „Thiergarten“. Memo gredé so obiskali g. nadvojvoda grad družbiniga predsednika g. Terpinča na Fužinah (Kaltenbrunn), in vsi smo ostali tukaj, ki smo g. nadvojvoda spremljevali. Prijetni pogled, ki se iz grada tukaj človeku odpre nar poprej na Ljubljano, ki pod gradom čez skalovje bobni v krasnim slapu, in po tem na daljne gore krog in krog, je globoko ganil presvitliga nadvojvoda, ki je iskren prijatelj naravne lepôte, in kterimu so vse naše gore natanjko po iménu znane. Iz grada, kjer je gospá Terpinčova visociga gosta spodobno sprejela, smo se podali vsi za g. nadvojvodam na vert v hladno senco košatiga drevja. Že na poti na to mesto smo se okrepčali s hladno studenčnico, ki izvira iz bistriga studenca, v kteriga dnu je lesketalo iz mnogoličnih cvetlic napravljeno imé J. ljubljeniga nadvojvoda Janeza. Na mestu pod košatim drevjem pa smo se vstavili, in tukaj je pripravila ljubeznjivo skerbna gospá žlahne jedila in pijače, vtrudene goste nekoliko okrepčati, ker je že dve čez poldne bilo. Blizo nas so bile na senenih kopicah mnoge kmetijske orodja umetno sestavljene in krog kopice je bil razpet cvetlični venec, v kteriga sredi se je vidila čerka J. Za temi kopicami na veliki senožeti so kosili pridni kôsci travo, in zale deklet so nakošeno senó vkup spravljale. Vse to skup je dalo pogled, de si lepšiga misliti ne moreš! Vreme je bilo pa tudi tako, de celo léto nismo še taciga dneva imeli. Hladen veterček je pihljaj in je tolažil vročino praviga polétniga dneva. G. nadvojvoda, deželni poglavar grof Chorinsky, gospá Terpinčova in g. Terpinč so sedeli večidel skupej in se prijazno pogovarjali — mi drugi pa smo okoli njih stali in vživali serčno veselje prijazniga gostiša. Marsiktero „zdravico“ smo tiho med nami napili. Zdej pa prime naš g. predsednik Terpinč kupico v roko in napije pod milim nebam na slavo ljubljenu nadvojvodu — in stoterno „Živijo“ je spremilo to zdravico. Na to odgovori nadvojvoda: „Tudi na Vaše zdravje, gospodje, in na blagor cele Krajske dežele! Krajna je lepa dežela in njeno ljudstvo je verlo ljudstvo. Le obdelujte pridno domači jezik, domače šége in domače kmetijstvo, obdelujte vse prav pridno, in tako bo vse dobro šlo!“

Imenitno pomembo te zdravice so pričijoči dobro razumeli in vnovič glasno „slavo“ vstavoljubimu nadvojvodu izustili.

Le težko so se g. nadvojvoda in vsi, ki smo bili z Njimi, od tega rajskiga kraja ločili — pa mógló je biti,

ker so hotli nadvojvoda še kmetijsko šolo g. Jožefa Bišofa in papirnico in olarijo v Vevčah obiskati.

Iz g. Terpinčoviga verta, kjer smo od mile gospé slovo vzeli, smo šli vsi peš na gosp. Bišofa posestvo v Thiergarten. Pri vratih je že čakal gosp. Bišof, predstojnik kmetijske šole, s svojima dvema učencama in z gosp. kaplanam te fare prihoda presvitliga nadvojvoda in ga je spodobno sprejel. Nadvojvoda so z njim pregledali vse njegovo posestvo od perve do zadnje reči; so šli tudi v hleve in so v živinorejskih rečéh veliko svojih imenitnih skušinj in vednost razodeli, ravno tako tudi sirnici i. t. d. Poslednjič je g. Bišof pokazal g. nadvojvodu pisanja svojih učencov, ki jih morata v obliki dnevnika (Tagebuch) izdelovati, in g. nadvojvoda so tako dopadajenje nad teh izdelkih razodeli, de so g. Bišofu naročili, de naj Jim en prepis teh pisanj v Gradec pošlje. Sploh so g. Bišofu veliko hvalo njegove šole na znanje dali.

Potem smo se peljali v papirnico in olarijo v Vevče. Vlastniki teh za Krajsko deželo zlo imenitnih in koristnih fabrik, namreč g. Galle, Terpinč, Češko in Bišof so sprejeli na lepo okinčanim dvoru, kjer so z vodjem vred čakali delavci in delavke praznično oblečeni presv. nadvojvoda, in ga tudi z glasnim „živijo“ sprejeli. Nadvojvoda so ogledali vse naprave teh dvojnih fabrik, — le škoda, de ravno velika voda ni pripustila, de bi bila popirnica ta dan popir delala. Pri odhodu so se g. nadvojvoda prijazno zahvalili lastnikom, de so jim toliko lepiga in koristniga pokazali.

Zdej je šla pot v Ljubljano nazaj — h kosilu v kazine, kjer se je 100 udov kmetijske in obertnijske družbe snidilo.

Kosilo je bilo prav veselo, in mnogo serčnih zdravic se je pilo na slavo presvitliga cesarja, g. nadvojvoda, njegove gospé in njegoviga sina, na blagor krajske dežele, kmetijske družbe, na slavo krajskiga deželni-ga poglavarja, avstrijsanske armade i. t. d.

Po kosilu smo spremili g. nadvojvoda domú — in le en glas je bil, de nikdar ne bomo tega preveseliga dneva pozabili.

Drugo jutro so zapustili ljubljeni nadvojvoda Ljubljano. Pred odhodom je bil še enkrat družbini odbor pri Njih, se zadnjikrat pokloniti svojimu visoko častitimu predstojniku, in predsednik družbe g. Terpinč je pri ti priliki g. nadvojvoda naprosil, de bi dovolili, de bi se smel nov del papirnice, v kteriga posest je fabrika 25. rožnika stopila, v vedni spomin tega dneva Janezija imenovati, kar so nadvojvoda radi privolili. — Pred odhodom so podelili g. nadvojvoda en iztis tiste svetinje s Svojo podobo, ki je bila Njim na čast v Frankobrodu 1848 skovana, v dar ljubljanskimu muzeumu.

Odbor kmetijske družbe je spremil g. nadvojvoda z njegovo rodovino na železnico, kjer so zopet obljubili nas kmalo obiskati, in če bo le moč, že mesca listopada o velikim zboru.

Eno četertinko čez 8 so nas zapustili ljubljeni nadvojvoda — in naše serčne želje so Jih spremile, de bi Jih kmalo tako zdrave in vesele zopet vidili, kakor so nas danes zapustili.

Hvala, komur hvala gré.

Ze od léta 1730 stoji v Ljubljani sedanja lepa cerkev sv. Petra, ki ima spodej nad koram dve votlini (Nischen), brez de bi bile one dozdej z podobama, za ktere ste vender pripravljene, olepšane. To pa se je letas zgodilo. Ti podobi aposteljnóv Petra in Pavla namreč, ste iz mehka kamna per Moravčah izse-